

Сорокіна Галина Миколаївна

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

Краснова Наталія Валеріївна

старший викладач кафедри іноземних мов

Харківський національний університет внутрішніх справ, Україна

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Анотація. Вивчення іноземної мови в рамках дистанційного навчання - нова реальність. Будучи частиною загальної системи освіти, дистанційне навчання володіє всіма її компонентами: цілями, змістом, принципами, формами і засобами. Воно орієнтоване на успішне здійснення навчального процесу. Викладач повинен керувати і регулювати навчальну діяльність студентів. Дистанційна форма навчання висуває нові вимоги до викладачів, серед яких вдосконалення професіоналізму, підвищення рівня професійної компетентності, володіння сучасними технологіями, вміння використовувати їх у навчальному процесі.

Ключові слова: дистанційне навчання, онлайн-заняття, освітній процес, сучасні технології, методи і форми навчання.

З лекційних залів і аудиторій до моніторів додому: таким для студентства запам'ятається березень 2020 року. Семінари, лекції та інші форми навчання раптово довелося перенести в цифровий формат. Всі студенти раптом стали «заочниками», які самостійно опановують знання, а контроль засвоєного відбувається під час сесій. У даній ситуації, однак, замість сесій - онлайн-заняття в ZOOM, Google-meet або Skype, відправка фото виконаних завдань в Viber, тестування на платформі MOODLE, консультації за допомогою Telegram. Чи

можна це назвати повноцінним «дистанційним навчанням»? - Скоріше, це - навчання із застосуванням онлайн-технологій. Наука говорить в даному випадку про екстрене віддалене навчання, на відміну від довгострокового планового цифрового навчання. Цифровий весняно-літній семестр відразу поставив перед студентами і викладачами нові завдання.

Пандемія та локдаун внесли зміни не тільки в наше повсякденне життя, але і в професійну діяльність. Цей час став ще одним етапом на шляху набуття досвіду викладання іноземних мов, в даному випадку, в умовах дистанційного навчання. Протягом досить короткого часу потрібно було перебудуватися з моделі занять в аудиторії на заняття в так званому віртуальному просторі. Викладачі, особливо старше покоління, звикли працювати в аудиторії, маючи перед очима учнів, спостерігаючи за їх реакцією. Відсутність такого контакту для багатьох стала перешкодою, яку потрібно було подолати. Незважаючи на те, що використання можливостей інтернету не є для викладачів і учнів чимось абсолютно новим і незвіданим, робота над іноземною мовою з опорою на цифрові технології в умовах дистанційного навчання стала для багатьох своєрідним викликом.

Популярною дистанційна форма освіти в західному світі стала наприкінці 20 століття. Зараз дистанційне навчання поширюється і у нас. Безумовно, якби не пандемія, то, можливо, перехід на цифрове навчання зайняв би кілька років. Нам же довелося опанувати це протягом двох-трьох тижнів. Як і будь-яка інша форма проведення занять, вона має своїх прихильників і супротивників. Варто відзначити, що навіть ті, хто не згоден з думкою, що навчати іноземної мови досить успішно можна і не перебуваючи в безпосередньому контакті з учнями, бачать позитивні моменти в даному процесі.

Вивчення іноземної мови в рамках дистанційного навчання - нова реальність як для викладачів, так і для студентів. Багато з викладачів виявилися не готові до цього. Комуś довелося буквально за кілька днів опанувати ази роботи, необхідні для проведення занять дистанційно: розібратися і підключити платформу, на якій буде працювати навчальний заклад в період карантину,

освоїти навички роботи з текстовими редакторами, навчитися підключати різні додаткові пристрої до свого комп'ютера для запису відеозанять, голосових повідомлень, проведення онлайн-конференцій. І найголовніше, крім технічної сторони проведення занять потрібно підготувати навчальний матеріал. Викладач повинен надати матеріал в такому вигляді і такого змісту, щоб студент зміг в ньому розібратися, адже дистанційне навчання - це освітній процес, який передбачає, що велика частина навчального матеріалу відпрацьовується самостійно. Необхідно пам'ятати і про те, що студент повинен мати можливість «доступу» до викладача практично в будь-який час, а викладач повинен бути в змозі надати допомогу.

На жаль, нерідкі випадки, коли викладач не готовий ефективно інтегрувати себе в навчальний процес нового формату. Для студентів, покоління, що виросло в епоху інформаційних технологій, нудно тривалий час слухати викладача і виконувати вправи, байдуже, онлайн це або офлайн. Викладач повинен знайти ті форми і методи роботи з аудиторією, які зможуть викликати інтерес у студентів, потребу у співучасті при оволодінні навчальним матеріалом. Основним в пробудженні зацікавленості в процесі дистанційного навчання іноземним мовам є впровадження сучасних технологій. Для цього необхідно проаналізувати різні види інформаційних технологій, визначити їх ефективність і вибрати ті, які максимально підходять для дистанційної роботи. Все це вимагає творчої діяльності з боку викладача. Слід зазначити, що однією зі складових професійної компетентності викладача є інформаційно-комунікаційна компетенція, яка показує рівень володіння викладачем сучасними технологіями та вмінням використовувати їх в навчальному процесі.

Наше життя сьогодні характеризується мобільністю. Мобільність у вивченні іноземних мов теж дуже важлива. В сучасних умовах комунікації процес викладання іноземних мов не може не змінитися. Дистанційні форми навчання універсальні за своєю суттю, вони дозволяють використовувати будь-які прийоми і методи навчання. Можна з упевненістю сказати, що система освіти в подальшому буде характеризуватися стрімким розвитком і впровадженням

технологій дистанційної освіти. Перед викладачами іноземної мови виникають труднощі, пов'язані з відбором змісту навчання іноземної мови, методичною підготовкою самих викладачів для роботи дистанційно, а також з моделюванням навчального процесу в онлайн режимі.

Перш, ніж говорити про зміст навчання, необхідно підкреслити, що під дистанційними освітніми технологіями розуміють освітні технології, які ґрунтуються на використанні інформаційно-телекомунікаційних мереж під час роботи викладачів і студентів на відстані (дистанційно). Зміст навчання залежить від цілей навчання і специфіки предмета «Іноземна мова». Основним у змісті навчання мові є навчання різним видам мовленнєвої діяльності. Метою навчання іноземної мови є формування іншомовної комунікативної компетенції.

Безумовно, дистанційна форма навчання не зможе повністю замінити традиційну систему освіти, але вона здатна стати ефективним доповненням традиційних методів роботи. Оптимальним в даному випадку було б використання змішаної моделі навчання іноземним мовам. Студенти самостійно знайомляться з новим навчальним матеріалом, а на практичних заняттях з іноземної мови в аудиторії закріплюються отримані знання і навички, роз'яснюються незрозумілі моменти, проводяться дискусії, виконуються творчі завдання, що вимагають колективного обговорення. В умовах локдауну аудиторні заняття проводяться онлайн. Відеоконференції, чати, форуми, семінари, ділові ігри, «круглі столи» та інші форми навчальних занять, що проводяться за допомогою засобів телекомунікації та інших можливостей інтернету, дозволяють підвищити мотивацію учнів, збільшити обсяг мовленнєвих дій і розширити рамки спілкування іноземною мовою.

При навчанні різним видам мовленнєвої діяльності і формуванні відповідних навичок необхідно кожному студенту надати можливість максимальної практики в цій діяльності. Дистанційна форма навчання здатна вирішити цю проблему, оскільки кожен студент, працюючи за своїм комп'ютером, повинен виконувати усі завдання, при цьому у нього є можливість вибрати свій темп роботи відповідно до своїх здібностей.

Інформація, яку надають Інтернет-ресурси, є автентичною. Інтерес у студентів викликає читання і аналіз статей носіїв мови про останні події в світі спорту, культури, політики, а також фільми, відеоролики, кліпи. За допомогою сучасних комунікаційних технологій в процесі дистанційного навчання вирішується проблема усної практики. Домогтися збільшення обсягу мовленнєвого спілкування можливо за допомогою різних платформ (ZOOM, Google-meet, Skype). Не слід забувати про те, що онлайн-заняття надають більше можливостей для розвитку навичок аудіювання. Один з кращих варіантів поповнити свій словник сучасними розмовними виразами іноземної мови - перегляд фільмів. Письмові навички на онлайн-заняттях можна тренувати різними способами в залежності від поставлених цілей. Це може бути написання есе, письмових повідомлень, ділових листів з різних тем.

Помилково вважати, що дистанційне навчання виключає взаємодію учасників освітнього процесу. Воно, до речі, дозволяє врахувати можливості кожного учасника під час обговорення в групах як на етапі введення і закріплення нового матеріалу, так і на етапі виконання завдань щодо його активізації та контролю. Важливу роль при цьому відіграє правильно підібраний освітній портал або якісний зворотній зв'язок з використанням месенджерів. Успіх дистанційного навчання багато в чому залежить від вміння викладача спілкуватися зі студентами в мережі, а також від вміння студентів спілкуватися з викладачем і між собою. При цьому потрібно дотримуватися основних правил мовленнєвого, ділового і педагогічного етикету і так званого інтернет-етикету.

Говорячи про дистанційне навчання, не можна не торкнутися питань переваг і недоліків цього формату навчання. До плюсів такого формату потрібно віднести доступність (отримувати знання можна, перебуваючи де завгодно, головне, щоб був будь-який з носіїв з підключеним інтернетом), гнучкість (в процесі дистанційного навчання більшу частину матеріалу студент освоює самостійно, а значить, час для занять він може вибирати сам). Безумовно, дистанційні заняття надають унікальну можливість вибору темпу роботи, коли студент виробляє ритм своєї діяльності. На жаль, є і мінуси в дистанційному

навчанні. Перший і найбільш важливий - недолік особистого спілкування з однокурсниками і викладачами. Сюди слід віднести і відсутність постійного контролю з боку викладача, що може сприяти бажанню розслабитися і відкласти роботу на потім (дистанційне навчання вимагає від студента жорсткої самодисципліни). Процес успішного дистанційного навчання залежить від технічних засобів і можливостей: справності комп'ютера, безперебійної роботи електромережі та гарного інтернет-з'єднання.

Незважаючи на труднощі і недоліки, дистанційне навчання має важливу перевагу: воно стирає просторові бар'єри, дає можливість спілкуватися з носіями іноземної мови з різних країн. Студенти навчаються толерантності, готовності шукати компромісне рішення і з повагою ставитися до чужої думки, розширюють свою комунікативну сферу.

З вищесказаного випливає, що дистанційне навчання, будучи частиною загальної системи освіти, володіє всіма її компонентами: цілями, змістом, принципами, формами і засобами навчання. Воно орієнтоване на успішне здійснення навчального процесу. Викладач повинен керувати і регулювати навчальну діяльність студентів. Дистанційна форма навчання висуває нові вимоги до викладачів, серед яких вдосконалення професіоналізму, підвищення рівня професійної компетентності, володіння сучасними технологіями, вміння використовувати їх у навчальному процесі.

Список джерел:

1. Владимирова Л. Дистанционное обучение иностранным языкам. Saarbrücken, Deutschland : LAP Lambert Academic Publishing, 2017. 57 с. URL: <https://tinyurl.com/ybrx8fk3> (дата звернення: 26.02.2021).
2. Григоренко С.Е., Сагалаева И.В., Фисунова Н.В. Online-занятие как одна из форм дистанционного обучения иностранному языку в вузе. Современные проблемы науки и образования. 2018. № 5. URL: <http://www.science-education.ru/ru/article/view?id=28088> (дата обращения: 26.02.2021).

3. Плюсы и минусы дистанционного обучения. URL: <https://tinyurl.com/y2wxwncv> (дата обращения: 26.02.2021).

4. Tim Schreiber. Lehren und Studieren während der Pandemie: So erlebten Studierende und Lehrende das Digitalsemester. Newsroom-Redaktion. Universität Hamburg. 2020. URL: <https://tinyurl.com/y3bxyt2m> (дата обращения: 26.02.2021).